

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника  
Факультет управління  
Кафедра логопедії та інноваційних технологій в інклюзії

## **ПРОГРАМА**

комплексного кваліфікаційного екзамену  
зі спеціальної педагогіки та логопедії

Галузь знань 01 Освіта

Спеціальність: **А 6 Спеціальна освіта**

Спеціалізація: **А 6.01 Логопедія**

освітній ступінь: **бакалавр**

форма навчання: **денна, заочна**

## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Докорінні зміни у різних сферах суспільного життя в Україні актуалізують проблеми, пов'язані з ширенням ідей інклюзії як процесу збільшення ступеня участі всіх громадян у суспільстві, передбачає розробку і застосування таких конкретних рішень, які зможуть дозволити кожній людині рівноправно брати участь в академічному і суспільному житті, у процесах національного державотворення, демократичних соціальних перетвореннях, визначенні культурно-освітніх пріоритетів Української держави.

Складання комплексного кваліфікаційного екзамену зі спеціальної педагогіки та логопедії здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А 6 Спеціальна освіта спеціалізації А 6.01 Логопедія є завершальним етапом у підготовці здобувачів освітнього ступеня бакалавр ОП «Спеціальна освіта».

До складання екзамену допускаються здобувачі, що виконали усі вимоги навчального плану за всіма етапами навчального процесу: теоретичного (лекційного) і практичного (семінарські, практичні заняття, всі види практик).

Теоретичну і методичну основу екзамену становлять дисципліни «Спеціальна педагогіка» та «Логопедія», які передбачають підготовку здобувачів до професійної діяльності вчителя-логопеда, логопеда, асистента вчителя класу з інклюзивним навчанням, вихователя освітніх та реабілітаційних закладів та ін.

Мета комплексного кваліфікаційного екзамену зі спеціальної педагогіки та логопедії полягає у перевірці рівня сформованості загальних та фахових компетентностей та професійно-педагогічної готовності майбутніх фахівців спеціальної освіти та фахівців освітніх інституцій з інклюзивним навчанням до виконання професійних обов'язків.

**Загальні та фахові компетентності й результати навчання випускника  
освітнього ступеня «бакалавр»**

| Компетенції                                                                                                                                                                                                             | Результати навчання                                                                                                                                                                                                      | Навчальна дисципліна                |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|
| <b>Загальні</b>                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                          |                                     |
| <b>Аналіз та синтез.</b> Здатність на основі надійних аргументів, логічних умовисновків та перевірених фактів формулювати завдання діяльності та пропонувати ефективні рішення.                                         | Розуміти причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства й вміти їх використовувати в професійній і соціальній діяльності.                                                                                              | Спеціальна педагогіка               |
| <b>Гнучкість та креативність мислення.</b> Набуття гнучкого мислення, готовність до творчого застосування знань та вмінь зі спеціальної педагогіки у широкому діапазоні можливих місць роботи та у повсякденному житті. | Вміти відтворювати зміст стандартів та чинних програм, планувати та організовувати корекційно-виховний процес згідно їхніх вимог, проектувати навчально-виховну діяльність на основі досягнутих результатів.             | Логопедія<br>Спеціальна педагогіка  |
| <b>Толерантність.</b> Здатність працювати з суб'єктами освітнього процесу у полікультурному, поліетнічному, мультидисциплінарному середовищі.                                                                           | Вміти забезпечувати охорону життя та здоров'я дитини, захищати інтереси та права дітей.                                                                                                                                  | Спеціальна педагогіка;<br>Логопедія |
| <b>Організаційні вміння та навички.</b> Здатність до самоорганізації та організації діяльності дітей з психофізичними особливостями розвитку для виконання комплексних завдань упродовж певного періоду часу.           | Вміти здійснювати індивідуальний та диференційований підхід з урахуванням психофізичних та вікових особливостей дітей, вивчати, фіксувати динаміку розвитку дітей з метою визначення оптимальної педагогічної стратегії. | Логопедія<br>Спеціальна педагогіка  |
| <b>Фахові</b>                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                          |                                     |
|                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                          | Логопедія                           |

|                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
| <b>Базові загальні знання.</b><br>Здатність використовувати базові знання фундаментальних наук в обсязі, необхідному для здійснення професійної діяльності; | Вміти застосовувати знання з циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості; надавати консультативну допомогу особам із психофізичними особливостями розвитку, їх сім'ям і педагогам з проблем | Спеціальна педагогіка |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|
| володіти та використовувати знання зі спеціальної педагогіки та спеціальної психології.                                                                                                                                                                                                                                                | навчання, розвитку, сімейного виховання, життєвого та професійного самовизначення.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                    |
| <b>Застосування знань на практиці.</b> Здатність використовувати психолого-педагогічні та методичні знання для різнобічного розвитку дітей з психофізичними особливостями розвитку; бути обізнаними з інноваційними педагогічними технологіями навчання та виховання дітей з особливими потребами, впроваджувати їх в освітній процес. | Вміти використовувати різні освітні технології в корекційно-виховному процесі спеціального навчального закладу в різних видах діяльності дітей з особливими потребами та здійснювати ефективну комунікацію з усіма суб'єктами освітнього процесу.                                                                                                                                                  | Логопедія<br>Спеціальна педагогіка |
| <b>Володіння прикладними знаннями та навичками.</b> Здатність організовувати різні види діяльності дітей з психофізичними особливостями розвитку на засадах дитино центричного, особистісно- зорієнтованого, індивідуально- диференційованого підходів.                                                                                | Вміти організовувати освітньо-виховний процес в корекційному навчальному просторі, створюючи умови для повноцінного формування особистості дітей, їх розумового, фізичного, морального, естетичного, розвитку; надавати допомогу батькам в оволодінні прикладними знаннями та практичними вміннями на основі положень спеціальної педагогіки, спеціальних методик корекційної освіти та виховання. | Логопедія<br>Спеціальна педагогіка |

|                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                           |                       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
| <b>Володіння інформацією.</b><br>Здатність знаходити та використовувати інформацію з різних джерел (електронних, письмових, архівних, усних) відповідно до актуальних наукових здобутків. | Вміти застосовувати базові знання в галузі інформатики й сучасних інформаційних технологій та можливостей їх використання в корекційно-виховному процесі. | Спеціальна педагогіка |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|

До комплексу комплексного кваліфікаційного екзамену зі спеціальної педагогіки та логопедії за спеціальністю А 6 Спеціальна освіта спеціалізацією 01 Логопедія входять 30 білетів.

Кожний білет містить три питання: перше передбачає перевірку засвоєних теоретичних положень зі спеціальної педагогіки; друге – з теоретичних основ логопедії, висвітлення яких вимагає від здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти глибоких, міцних і усвідомлених знань; третє питання має практичну спрямованість і є перевіркою сформованості навичок здійснення корекційно-педагогічного впливу на осіб з особливими потребами; слугує показником професійних умінь доцільного використання навчально-методичного матеріалу.

## **Зміст комплексного кваліфікаційного екзамєну зі спеціальної педагогіки та логопедії**

### **СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА**

#### **Тема. Загальні основи спеціальної педагогіки.**

Спеціальна педагогіка як наука, її мета та завдання. Основні поняття та педагогічні категорії спеціальної педагогіки. Основні принципи та методи спеціальної педагогіки. Галузі спеціальної педагогіки. Зв'язок спеціальної педагогіки з іншими науками. Методологічні й теоретичні основи спеціальної педагогіки. Концепції Л.С.Виготського: концепція про закономірності психічного розвитку в нормі й патології, концепція про провідну роль навчання в розвитку. Принципи спеціальної педагогіки й методи педагогічного дослідження.

#### **Тема. Еволюція відносин суспільства й держави до осіб з порушеннями розвитку.**

Становлення західноєвропейської системи допомоги особам з порушеннями розвитку. Історія становлення й розвитку національних систем фахової освіти. Основні етапи становлення та розвитку спеціальної освіти в Україні. Основні проблеми сучасної спеціальної педагогіки.

#### **Тема. Види, причини та класифікація порушень у розвитку людини.**

Поняття про порушення в розвитку людини та їх причини. Класифікація дітей з порушеннями в розвитку. Структура та закономірності порушеного розвитку. Рухові порушення та їх оцінка в структурі порушеного розвитку.

#### **Тема. Педагогічна типологія дітей з особливими освітніми потребами.**

Сучасна педагогічна типологія дітей з особливими освітніми потребами. Варіанти дизонтогенезу. Групи дітей із психофізичними порушеннями. Структура та особливості процесу порушеного розвитку. Фактори, що впливають на своєрідність розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Особливі освітні потреби й зміст спеціальної освіти. Завдання виховання та навчання дітей з психофізичними порушеннями. Роль педагога у навчанні, вихованні і розвитку дітей з психофізичними порушеннями.

#### **Тема. Загальні основи сурдопедагогіки.**

Предмет, завдання та методи сурдопедагогіки. Зв'язок сурдопедагогіки з іншими науками. Історія розвитку поглядів на виховання та навчання дітей з порушеннями слуху. Вплив зниження слуху на загальний розвиток дітей. Педагогічна класифікація дітей з порушеннями слухової функції. Методи дослідження слухової функції (суб'єктивні та об'єктивні).

**Тема. Психолого-педагогічна характеристика дітей з сенсорними порушеннями.**

Загальна характеристика дітей з порушенням слуху. Особливості психічного розвитку дітей з порушенням слуху. Причини порушення слухового аналізатора.

**Тема. Корекційно-педагогічна допомога дитині з порушеннями слухової функції.**

Спеціальна освіта осіб зі зниженим слухом. Організація виховання і навчання у спеціальній освіті та освітніх інституціях з інклюзивним навчанням. Педагогічна система білінгвістичний підхід у сурдопедагогіці. Педагогічна система навчання осіб з порушенням слуху на основі словесного мовлення. Верботональна система навчання дітей, які не чують. Спеціальні технічні засоби для осіб з повною відсутністю слуху. Професійна освіта й соціальна адаптація осіб з порушеним слухом. Кохлеарна імплантація в реабілітації осіб з порушенням слуху. Теорія та практика виховання дітей з порушеннями слухової функції.

**Тема. Загальні питання тифлопедагогіки.**

Тифлопедагогіка. Об'єкт, предмет та завдання тифлопедагогіки. З історії тифлопедагогіки. Зв'язок тифлопедагогіки з іншими науками. Ступені порушення зору; причини й наслідки порушень зору. Організація допомоги дітям з порушеним зором в Україні. Допомога у системі охорони здоров'я та системи соціального захисту. Допомога в системі освіти. Проблема компенсації у тифлопедагогіці.

**Тема. Основи тифлодидактики.**

Процес навчання в школах для дітей з порушеним зором. Зміст та спеціальні засоби навчання в школах для дітей з порушеннями зору. Підручники та засоби навчання для учнів з повною або частковою відсутністю зору. Принципи та методи навчання дітей з повною або частковою відсутністю зору. Тифлотехнічні засоби компенсації порушених функцій зорового аналізатора. Лікувально-профілактична, санітарно-гігієнічна й відновлювальна робота в спеціальних школах. Виховання дітей з порушеним зором. Профорієнтація, професійна освіта й трудова діяльність осіб з повною або частковою відсутністю зору.

**Тема. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням опорно-рухового апарату.** Види порушень опорно-рухового апарату. Загальна характеристика дітей з дитячими церебральними паралічами. Структура рухових порушень при ДЦП. Зміст корекційної роботи при ДЦП.

**Тема. Спеціальна освіта осіб з порушеннями опорно-рухового апарату.** Загальна характеристика порушень опорно-рухового апарату. Визначення, причини дитячого церебрального паралічу. Рухові порушення при дитячому церебральному паралічі. Порушення мовлення при дитячому церебральному паралічі. Системний підхід до корекційно-педагогічної роботи. Профорієнтація дітей із ДЦП.

**Тема. Психолого-педагогічна характеристика дітей з мовленнєвими порушеннями.** Загальні уявлення про порушення мовлення та їх причини. Класифікація порушень мовлення. Основні види логопедичної допомоги дітям, які мають мовленнєві порушення.

**Тема. Спеціальна освіта осіб з РАС.**

Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями спілкування та поведінки. Поняття про РАС та причини його виникнення. Загальна характеристика дітей з порушеннями поведінки. Організація корекційно-педагогічної допомоги дітям із РАС.

**Тема. Спеціальна освіта дітей зі складними порушеннями розвитку.**

Поняття про складні порушення в розвитку. Класифікація дітей з комплексними (складними) порушеннями. Психолого-педагогічні основи розвитку та навчання дітей з комплексними (складними) порушеннями. Шляхи й способи організації спеціальної освіти для осіб зі складними порушеннями в розвитку

**Тема. Сучасні підходи до розвитку спеціальної освіти.**

Сучасна стратегія розвитку спеціальної освіти. Модель діяльності сучасного фахівця з корекційної роботи) Особливості професійної діяльності корекційного педагога в роботі із сім'ями, що виховують дітей з особливими освітніми потребами.

**Тема. Структура та організація цілісного інклюзивного освітнього процесу.** Цілісний освітній процес інклюзивного навчання, його компоненти. Сутність, мета і завдання інклюзивного навчання. Підготовка вчителя до організації освітнього процесу в умовах інклюзивного середовища закладу освіти.

# ЛОГОПЕДІЯ

## **Тема. Предмет, завдання, методологічні основи курсу.**

Логопедія як наука про порушення мовлення, методи їх попередження, виявлення та подолання засобами спеціального навчання та виховання. Значення терміну “логопедія”. Об’єкт і предмет, мета і завдання логопедії як науки. Зв’язок логопедії з іншими науками та їх значення для розвитку теорії і практики логопедії та системи освіти осіб із особливими освітніми потребами.

## **Тема. Поняття про мову та мовлення в логопедії.**

Мова, мовлення, мовленнєва діяльність, спілкування. Мова і мовлення як діалектична єдність соціального, біологічного і психічного. Мовленнєва діяльність в онтогенезі. Поняття про мовленнєво-комунікативну компетенцію.

## **Тема. Історія логопедії.**

Поняття про порушення мовлення в історії розвитку людства. Внесок Л.С.Виготського у розвиток логопедії як науки. Розвиток логопедії в Україні та за її межами.

## **Тема. Етіологія мовленнєвих порушень.**

Причини мовленнєвих порушень /біологічні і соціально-психологічні, органічні і функціональні, центральні і периферичні/. Розмежування “первинних” мовленнєвих порушень, спричинених поразкою або дисфункцією мовленнєвих механізмів, від “вторинних”, які спостерігаються у дітей з порушеннями інтелекту, сенсорної сфери тощо. Короткі відомості про поширеність мовленнєвої патології.

## **Тема. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення.**

Роль центральної нервової системи в породженні мовленнєвого висловлювання. Мовно-руховий центр Брока. Мовно-слуховий центр Верніке. 12 пар черепно-мозкових нервів. Діяльність аналізаторних систем.

## **Тема. Поняття про структурні компоненти мовленнєвої системи.**

Мовленнєва система та її компоненти. Фонетико-фонематичні процеси, лексика, граматики, зв’язне мовлення як структурні компоненти мовленнєвої системи. Взаємозв’язок та їх взаємовплив у процесі формування мовленнєвої діяльності.

## **Тема. Поняття про мовленнєві порушення.**

Визначення мовленнєвого порушення. Дискусійне поняття «норма» в психолого-педагогічній літературі. Поняття про відхилення від норми. Лінгвістичний, медико-біологічний та психолого-педагогічний підходи до аналізу мовленнєвих порушень.

## **Тема. Класифікація порушень мовлення.**

Історія розвитку поглядів на класифікацію мовленнєвих порушень. Сучасні клініко-педагогічна та психолого-педагогічна класифікації мовленнєвих розладів. Дискусійні питання цих класифікацій.

### **Тема. Логопедична робота як педагогічний процес.**

Загально-педагогічні та спеціальні принципи, покладені в основу корекційної логопедичної роботи. Комплексність впливу при різних мовленнєвих порушеннях. Ефективність логопедичної роботи та фактори, що її зумовлюють.

### **Тема. Професіограма логопеда.**

Вимоги до особистості логопеда і його професійної підготовки на сучасному етапі. Складання професіограми логопеда.

### **Тема. Дислалія, визначення, форми, види недоліків звуковимови.**

Визначення дислалії, значення терміну. Короткі відомості з історії вивчення порушень звуковимови. Поширеність та особливості прояву особливосте) в різних вікових групах дітей. Вплив порушень вимови звуків на оволодіння грамотою, на розвиток особистості дитини. Класифікація дислалії відповідно до причин, механізмів, кількісних та якісних проявів особливостей звуковимови. Функціональна дислалія, її форми з огляду на порушення психофізіологічного механізму; симптоматика. Органічна дислалія, її зумовленість аномаліями в будові артикуляційного апарату. Характер особливостей вимови звуків при цій формі.

### **Тема. Механізми функціональних порушень звуковимови при дислалії.**

Поняття про фонематичну систему української мови. Вікові особливості розвитку правильної звуковимови у дітей до п'яти років. Механізми функціональних порушень звуковимови.

### **Тема. Обстеження мовлення дитини з дислалією.**

Мета, зміст та методика обстеження дитини з дислалією. Диференціальна діагностика: відмежування дислалії від вікових особливостей мовлення, мінімальних проявів дизартрії, інших мовленнєвих порушень тощо.

### **Тема. Етапи логопедичного впливу.**

Принципи, зміст та методи логопедичної роботи, що спрямована на виховання правильної вимови звуків. Характеристика основних етапів роботи над звуком: підготовчого етапу формування первинних вимовних умінь та навичок, другого етапу – постановки звуків і третього етапу – їх автоматизації, диференціації та введення у зв'язне мовлення.

### **Тема. Недоліки вимови голосних звуків та методика їх подолання.**

Артикуляційно-акустична характеристика голосних звуків (а; о; у; е; и; і). Механізм утворення голосних звуків. Види недоліків вимови голосних звуків. Методика подолання порушень вимови голосних звуків.

### **Тема. Недоліки вимови свистячих та шиплячих звуків та методика їх подолання.**

Акустико-артикуляційна характеристика свистячих звуків (с; с'; з; з'). Механізм їх утворення. Акустико-артикуляційна характеристика та механізм утворення шиплячих звуків (ш; ж). Акустико-артикуляційна характеристика та

механізм утворення африкатів (ц; ц'; дз; дз'; ч; дж). Недоліки вимови свистячих та шиплячих звуків. Різновиди сигматизмів та парасигматизмів. Методика подолання недоліків вимови свистячих та шиплячих звуків.

**Тема. Недоліки вимови сонорних звуків та методика їх подолання.**

Акустико-артикуляційна характеристика сонорних звуків (носових: м, н, н'; ротових: й, л, л', р, р') та механізм їх утворення. Недоліки вимови сонорних звуків (види йтоцизмів і парайотоцизмів, ламбдацизмів і параламбдацизмів, ротацизмів і параротацизмів). Методика подолання недоліків вимови сонорних звуків.

**Тема. Недоліки вимови задньоязикових звуків та глоткового „г”. Оглушення і одзвінчення приголосних звуків.**

Акустико-артикуляційна характеристика задньоязикових звуків (к, г, х) і глоткового „г” та механізм їх утворення. Недоліки вимови цих звуків. Методика подолання недоліків вимови задньоязикових звуків. Дефекти оглушення і одзвінчення приголосних звуків і методика їх подолання.

**Тема. Особливості корекційної логопедичної роботи з подолання поліморфної дислалії. Профілактика дислалії.**

Послідовність виправлення неправильної вимови фонем у випадках складного порушення звуковимови. Планування роботи, що спрямована на виправлення вимови двох (та більше) фонем). Система логопедичного впливу при функціональній та органічній дислалії. Технічні засоби навчання при дислалії. Робота над розвитком фонематичних процесів. Профілактика дислалії.

**Тема. Загальна характеристика порушень писемного мовлення.**

Етіологія та патогенез дисграфії, дислексії, дизорфографії. Суть поняття “писемне мовлення”. Відмінність писемного мовлення від усного. Становлення механізмів писемного мовлення в онтогенезі. Психофізіологічні механізми письма та читання. Передумови формування писемного мовлення. Етіологія та патогенез порушень писемного мовлення. Клінічний, психофізіологічний, психолого-педагогічний та лінгвістичний аспекти вивчення порушень писемного мовлення.

**Тема. Симптоматика дисграфії, дислексії, дизорфографії.**

Характеристика типових помилок писемного мовлення. Суть фонетичного принципу письма. Основні типи фонетичних помилок, причини та механізми їхнього виникнення. Графічні та оптико-просторові помилки писемного мовлення, їхні типи, причини та механізми. Суть морфологічного принципу письма. Типи, причини та механізми морфологічних та синтаксичних помилок. Орфографічна навичка. Психологічні та мовленнєві передумови оволодіння орфографічними уміньми та навичками. Особливості оволодіння орфографією молодшими школярами із ЗНМ. Причини та механізми орфографічних помилок.

**Тема. Класифікація дисграфії та дислексії.**

Огляд та характеристика різних класифікацій порушень писемного мовлення. Характеристика порушень письма та читання у дітей із порушеннями звукової системи мови. Порушення письма та читання у дітей із ЗНМ та НЗНМ

**Тема. Психолого-педагогічне та логопедичне вивчення дітей з порушеннями читання та письма.**

Вивчення писемної продукції дітей із ФФНМ та ЗНМ. Обстеження мовленнєвих процесів у дітей із дисграфією, дислексією та дизорфографією. Особливості сприймання мовлення на сенсорно-перцептивному рівні. Дослідження умінь визначати наголос у словах. Дослідження лексико-граматичної сторони мовлення та стану зв'язного мовлення. Вивчення немовленнєвих процесів та розумових операцій у дітей із порушеннями читання та письма.

**Тема. Усунення помилок на заміну та змішування літер.**

Розвиток сприймання мовлення на сенсорно-перцептивному рівні. Усунення помилок на пропуски, перестановки та додавання літер. Методика формування навичок фонематичного аналізу та синтезу. Формування гностико-практичних функцій. Методика розвитку зорово-просторового сприймання, уявлень, зорового аналізу та синтезу. Розвиток та корекція ручної моторики у дітей з порушеннями письма. Формування морфологічних та синтаксичних узагальнень, аналізу та синтезу у дітей із ЗНМ, які мають порушення читання та письма. Логопедична робота над наголосом. Корекція порушень лексико-граматичної сторони мовлення у дітей із дисграфією, дислексією та дизорфографією. Логопедична робота над зв'язним мовленням. Корекція та розвиток психічних процесів у дітей із дисграфією, дислексією та дизорфографією.

**Тема. Профілактика порушень читання та письма у дітей дошкільного віку.**

Вивчення готовності до навчання грамоти у дітей старшого дошкільного віку. Формування готовності до навчання грамоти у дітей із ФФНМ та ЗНМ. Розвиток та корекція порушень фонетико-фонематичної сторони мовлення. Зміст корекційної логопедичної роботи з формування лексико-граматичної сторони мовлення у старших дошкільників. Розвиток та корекція психічних функцій та розумових операцій, що забезпечують оволодіння читанням та письмом.

**Тема. Організація корекційної логопедичної роботи з дітьми, які мають порушення читання та письма.**

Логопедичне заняття як основна форма організації корекційної роботи з дітьми з дисграфією та дислексією. Взаємозв'язок фронтальної та індивідуальної роботи з подолання порушень читання та письма. Види планування корекційної роботи. Структура та зміст логопедичних занять. Загальна характеристика методів, прийомів, засобів формування та корекції писемного мовлення.

**Тема. Дизартрія, визначення, патогенез, механізми.**

Визначення дизартрії, анартрії. Поняття про дизартрію як про один із симптомів дитячого церебрального паралічу. Патогенез. Клінічна картина дизартрій. Особливості порушень моторики артикуляційного апарату. Розлади дихання і голосоутворення. Характеристика пізнавальної діяльності дітей із дизартрією.

**Тема. Класифікація дизартрії за різними критеріями.**

Класифікація дизартрій за принципом локалізації та за ступенем зрозумілості мовлення. Характеристика клінічних форм дизартрії (бульбарна, псевдобульбарна, екстрапірамідна, коркова, мозочкова тощо). Характеристика і співвідношення мовленнєвих і немовленнєвих симптомів. Вплив дизартрії на розвиток особистості

дитини. Особливості прояву дизартрії в різні вікові періоди. Особливості формування мовленнєвої системи, форм і функцій мовленнєвої діяльності на різних етапах онтогенезу; функціональні перебудови в артикуляційному механізмі на фоні дизартрії. Роль соціальних факторів у розвитку синдрому дизартрії і виникненні вторинних мовленнєвих і немовленнєвих розладів.

### **Тема. Мінімальні дизартричні розлади.**

МДР, визначення. Структура мовленнєвого дефіциту при стертій дизартрії. Характеристика раннього мовленнєвого розвитку дітей із МДР. Стан мовленнєвої моторики. Особливості фонетичних порушень, поєднання звукових розладів. Порушення інтонаційної виразності мовлення. Особливості фонематичних порушень складової структури у дітей із МДР.

### **Тема. Обстеження дітей із дизартрією.**

Зміст, методи і прийоми обстеження. Роль і значення фізіологічного, нейропсихологічного, неврологічного, психолого-педагогічного та інших видів обстеження. Принципи диференціальної діагностики дизартрій. Складні поєднані порушення мовлення. Прийоми виявлення мінімальних проявів дизартрії. Диференціальна діагностика стертої форми дизартрії та поліморфної дислалії.

### **Тема. Комплексний медико-психолого-педагогічний підхід до подолання дизартрії. Система корекційно-логопедичної роботи.**

Організація, принципи, напрями, етапи, зміст та методи комплексного медико-психолого-педагогічного підходу щодо усунення різних форм дизартрій. Роль медичного та загальнодидактичного впливу в усуненні дизартрій. Організація і зміст роботи, що забезпечує сприятливі умови формування правильної звуковимови у дітей з дизартрією (медикаментозне і фізіотерапевтичне лікування; лікувальна фізкультура; логоритміка; загальний, спеціальний та логопедичний масаж, пасивна і активна гімнастика артикуляційного апарату; ароматерапія і фітотерапія; войтотерапія; кінезітерапія; MRT – терапія, арттерапія тощо). Виховання бажання і потреби у правильному мовленні і впевненості в необхідності і ефективності логокорекційної роботи. Напрями роботи з реабілітації особистості дитини з дизартрією та всебічного впливу на її мовлення та особистість. Соціальна адаптація осіб з дизартрією.

Методи і основні прийоми корекції і відновлення рухів органів артикуляційного апарату (парезів, гіперкінезів, атаксій). Зміст роботи з розвитку артикуляційного праксису. Корекція, формування і розвиток дихальної, голосоутворюючої і артикуляційної функцій. Формування просодичної сторони мовлення, відповідно до вікових особливостей.

### **Тема. Система логопедичної роботи з формування фонетико-фонематичних процесів.**

Специфіка логокорекційної роботи відповідно до форми рухових порушень і артикуляційних розладів за характером і ступенем порушень звуковимови і просодичної сторони мовлення. Порядок та особливості роботи над звуками. Розвиток слухової уваги та фонематичних процесів. Зміст логопедичної роботи з формування складової структури слова. Вироблення чіткої дикції. Структура і зміст логопедичних

занять з подолання дизартрії.

### **Тема. Система логопедичної роботи при МДР.**

Зміст, методи і прийоми логопедичної роботи з усунення мінімальних розладів дизартрії. Особливості роботи, сучасні логопедичні технології подолання “стертих” форм дизартрій.

### **Тема. Система навчання і виховання дітей із тяжкими формами дизартрій (анартрій).**

Організація зміст, методи, прийоми роботи з дітьми з тяжкими формами дизартрій (анартрій). Ефективність усунення дизартрій. Прогнози, позитивна динаміка. Робота з батьками. Напрями сучасних досліджень дизартрії, дискусійні питання, перспективи, прогнози, новації.

### **Тема. Центральні (мозкові механізми мовлення) в нормі та патології.**

Вчення про функціональні блоки мозку (за О.Р.Лурією). Мовленнєві центри кори головного мозку (локалізація, функції). Кінестетичний та кінетичний праксис як психофізіологічна основа моторної організації мовлення. Сенсорні мозкові механізми мовлення. Нейропсихологічна діагностика порушень центральних механізмів мовлення.

### **Тема. Поняття про алалію.**

Визначення алалії. Історія вивчення алалії. Основні наукові напрями вивчення алалії на сучасному етапі. Класифікації алалій. Дискусійні питання в проблемі алалії. Структура порушення при алалії. Основні форми. Ступені тяжкості алалії. Статистичні відомості про розповсюдженість алалії та прогнози в її подоланні.

### **Тема. Моторна алалія.**

Поняття моторної (експресивної) алалії. Немовленнєва симптоматика. Характеристика нервово-соматичних, нервово-психічних симптомів. Особливості формування різних видів діяльності. Особливості соціальних контактів. Етапи розвитку мовлення дітей із моторною алалією. Рівні недорозвинення мовлення при моторній алалії. Взаємозв'язок між мовленням і мисленням у дітей з моторною алалією.

### **Тема. Порушення мовлення у дітей з моторною алалією.**

Особливості формування всіх компонентів мовленнєвої системи у дітей із моторною алалією. Порушення різних ланок процесу породження мовленнєвого висловлювання при моторній алалії. Особливості формування фонетико-фонематичної системи мови. Особливості формування словника. Характер і структура порушень граматичної системи мови. Характер і структура порушень засвоєння морфологічної системи мови. Характер і структура порушень засвоєння синтаксичної системи мови. Специфіка формування комунікативної функції мовлення. Динаміка розвитку функцій і засобів мовлення у дітей із моторною алалією.

### **Тема. Діагностичне обстеження дітей із алалією.**

Принципи, прийоми, зміст обстеження. Значення спостереження за дитиною при здійсненні діагностики. Специфіка обстеження дітей, що не володіють і не користуються мовленням. Відмежування моторної алалії від інших мовленнєвих

порушень (дитяча афазія, анартрія, дизартрія) і станів (мутизм, аутизм). Відмежування моторної алалії від розумової відсталості.

### **Тема. Система корекційного впливу при моторній алалії.**

Принципи, організація, етапи, зміст і методи корекційно-виховного впливу при моторній алалії. Планування і організація занять із дітьми, які мають різний ступінь тяжкості алалії. Значення та особливості початкового етапу впливу. Формування основних ланок мовленнєвої системи. Розвиток операційних навичок мовленнєвої діяльності. Розвиток мовлення на основі предметно-практичної та інших видів провідної діяльності. Розвиток лексико-граматичної сторони мовлення. Розвиток фонетико-фонематичної сторони мовлення. Формування зв'язного висловлювання, специфіка формування комунікативної функції мовлення при моторній алалії. Динаміка розвитку функцій і засобів мовлення при моторній алалії. Роль ігрової діяльності і логоритміки в системі корекційної роботи.

### **Тема. Сенсорна алалія.**

Визначення, причини, механізми, симптоматика сенсорної (імпресивної) алалії. Структура порушення при сенсорній алалії (мовленнєва та немовленнєва симптоматика). Дані про стан фізіологічного слуху у дітей із сенсорною алалією. Специфіка акустико-гностичних і акустико-мнестичних проявів. Особливості акустичної уваги, сприймання та розуміння мовлення у дітей із сенсорною алалією. Ступені недорозвинення мовлення (різноманітність проявів недоліків розуміння мовлення). Психологічні особливості дітей із сенсорною алалією. Психолого-педагогічне характеристика дітей із сенсорною алалією.

### **Тема. Диференційна діагностика сенсорної алалії.**

Диференційна діагностика сенсорної алалії та зниження слуху. Диференційна діагностика сенсорної алалії та розумової відсталості. Розмежування сенсорної та моторної алалії. Диференційна діагностика сенсорної алалії, раннього дитячого аутизму, мутизму.

### **Тема. Система корекційно-виховного впливу при сенсорній алалії.**

Розвиток імпресивного мовлення: - формування уваги, сприймання немовленнєвих і мовленнєвих звуків, акустичних диференціювань, розуміння мовлення; - використання різних засобів для диференціації системи значень. Формування експресивного мовлення: - розвиток уваги до мовлення оточуючих; - виховання контролю до власного мовлення; - виховання різних форм і функцій мовлення в процесі предметно-практичної діяльності. Комплексність впливу при формуванні розуміння мовленнєвого висловлювання у дітей із сенсорною алалією.

### **Тема. Поняття про афазію. Класифікація афазій**

Афазія: етіологія, механізми. Статистичні дані про розповсюдження. Короткі відомості з історії афазіології. (основні етапи вивчення та наукові напрямки). Зв'язок досліджень афазії з розвитком уявлень про вищі психічні функції. Нейролінгвістичний підхід у розумінні афазії на сучасному етапі. Причини афазії. Характерні для афазії патогенні фактори. Співвідношення органічних і функціональних уражень, нейродинамічні перебудови. Механізми різних форм афазії. Афазія у дітей і дорослих. Класифікація афазій за різними принципами (етіологічним, патогенетичним,

клінічним, психолінгвістичним). Основні форми афазій, їх характеристика (акустико-гностична, акустико-мнестична, семантична, динамічна, аферентна моторна, еферентна моторна, мішана форма).

### **Тема. Мовленнєва симптоматика різних форм афазії.**

Прояви системного, поліморфного порушення мовлення (фонетичні, фонематичні, лексичні, граматичні, синтаксичні). Різні ступені прояву афатичних порушень. Ключові поняття: системне порушення мовлення, поліморфне порушення мовлення, ступені прояву афатичних порушень.

Немовленнєва симптоматика різних форм афазії. Діагностика осіб з афазією. Диференційна діагностика афазій з метою відмежування від інших тяжких патологій мовлення.

### **Тема. Характеристика немовленнєвих симптомів.**

Стан розвитку вищих психічних функцій і мисленнєвих операцій різної модальності) та емоційно-вольової сфери. Співвідношення мовленнєвих і немовленнєвих симптомів, зв'язок між порушенням мовлення і мислення. Зміст і структура діагностичного обстеження стану вищих психічних функцій осіб із афазією. Зміст і значення комплексного медико-психолого-педагогічного обстеження хворих. Зміст, структура, принципи, методи та прийоми обстеження ВПФ у хворих із афазією. Обстеження немовленнєвого праксису і гнозису. Обстеження просторового праксису. Оцінка відтворення ритмів. Обстеження орального і лицевого праксису. Обстеження мовленнєвих функцій. Дослідження ступеня розвитку загальної здібності особи до мовленнєвої комунікації. Обстеження розуміння мовлення (розуміння значення слів, простих речень, граматичних структур, прислів'їв тощо). Обстеження фонематичного слуху. Обстеження артикуляторної ланки мовлення (оральний, артикуляторний праксис). Обстеження автоматизованих видів мовлення, спряженого та відображеного повторення. Обстеження номінативної функції мовлення. Обстеження діалогічного і монологічного мовлення. Обстеження стану сформованості навичок читання та письма. Логопедичний висновок про мовленнєвий статус хворого.

### **Тема. Зміст, основні принципи та напрямки комплексної медико-відновлювальної роботи при афазії. Корекційно-відновлювальна робота при афазії.**

Диференційна діагностика різних форм афазії. Виявлення та оцінка порушених і збережених ланок ВПФ і особливості особистості хворого з афазією. Відмежування дитячої афазії, афазії дорослих від патологій мовлення при психічних розладах. Теоретичні основи, завдання та принципи відновлювального навчання. Загальна організація і методи корекційно-відновлювальної роботи. Організація, зміст і методика роботи з відновлення мовлення на ранньому етапі впливу. Стимулювання розуміння мовлення на слух на ранньому етапі відновлення. Розгальмування і стимулювання експресивного мовлення при моторній афазії. Попередження виникнення та усунення різних патологічних симптомів. Організація, зміст і методика роботи на резидуальному етапі відновлення мовлення. Психотерапія та трудотерапія в комплексі відновлювальних заходів. Комплексний підхід до подолання афазії. Корекційно-педагогічна робота при аферентній моторній афазії. Корекційно-педагогічна робота при еферентній моторній афазії. Подолання сенсорної акустико-гностичної афазії. Подолання акустико-мнестичної афазії.

Подолання семантичної афазії. Подолання динамічної афазії. Корекційно-педагогічна робота при комплексних афазіях. Подолання підкіркової дисфазії. Корекційно- педагогічна робота з подолання апраксії, алексії, аграфії, акалькулії у осіб з афазією. Подолання афазії у дітей і підлітків. Прогноз при афазії різних форм.

#### **Тема. Загальна характеристика заїкання.**

Історичний аспект вивчення заїкання. Суть поняття “заїкання”. Причини та механізми розвитку заїкання. Симптоматика заїкання. Характеристика мовленнєвих судом. Порушення мовленнєвого дихання та голосоутворення у заїкуватих. Немовленнєва симптоматика заїкання.

#### **Тема. Клінічна диференціація заїкання. Характеристика форм заїкання.**

Невротичне заїкання, його причини та механізми виникнення. Неврозоподібне заїкання, його причини та механізми виникнення. Порівняльна характеристика різних форм заїкання. Особливості мовленнєвого та психічного розвитку дітей, підлітків та дорослих з різними формами заїкання.

#### **Тема. Психолого-педагогічне та логопедичне обстеження осіб із заїканням.**

Особливості та методика обстеження дітей дошкільного віку. Обстеження підлітків та дорослих із заїканням. Психологічне вивчення осіб із заїканням.

#### **Тема. Комплексний підхід до подолання заїкання.**

Лікувально-оздоровчі заходи в системі надання логопедичної допомоги особам із заїканням. Завдання та зміст корекційного логопедичного впливу в роботі з особами із заїканням. Логоритміка в системі подолання заїкання. Вплив на особистість дитини із заїканням. Психологічні та психотерапевтичні методи подолання заїкання.

#### **Тема. Сучасні методики подолання заїкання у дітей дошкільного, шкільного віку, підлітків та дорослих.**

Огляд методик логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку. Логопедичні та психолого-педагогічні технології подолання заїкання у дітей шкільного віку. Логопедична та психологічна допомога дорослим із заїканням.

#### **Тема. Загальна характеристика порушень темпу і ритму мовлення несудомного характеру (тахілалія, брадилалія, полтерн, баттаризм).**

Етіологія, патогенез та механізми порушень темпу та ритму мовлення несудомного характеру. Основні напрямки сучасного комплексного впливу при подоланні порушень темпо-ритмічної сторони мовлення несудомного характеру. Логопедична робота, що спрямована на вдосконалення темпу та ритму мовлення. Логопедична робота, що спрямована на вдосконалення мовленнєвого дихання та голосу. Психотерапія в системі корекційної

роботи.

### **Тема. Ринопалія як самостійне мовленнєве порушення.**

Визначення поняття «ринопалія». Історія питання: основні етапи і наукові напрями вивчення ринопалії, аналіз теорій її виникнення. Визначення причин, механізмів порушення. Класифікація ринопалії. Основні форми ринопалії. Етіологія «відкритої» і «закритої» ринопалії. Симптоматика форм «відкритої», «закритої» і «змішаної» форм ринопалії. Характеристика і співвідношення мовленнєвих та немовленнєвих симптомів.

### **Тема. Форми незрощень верхньої губи та піднебіння. Їх вплив на загальний та мовленнєвий розвиток дитини.**

Характер ушкоджень мовленнєвого апарату при різних формах ринопалії. Особливості функціональних перебудов в діяльності мовленнєвого апарату. Класифікація незрощень губи і піднебіння. Вплив вродженої піднебінної патології на фізичний, психічний, мовленнєвий розвиток дитини. Особливості проявів у ринопалії в різні вікові періоди. Первинні і вторинні особливості розвитку при ринопалії.

### **Тема. Особливості розвитку дітей із відкритою органічною ринопалією.**

Особливості фізичного, психічного та мовленнєвого розвитку дітей із відкритою органічною ринопалією. Особливості фонетико – фонематичної, лексико – граматичної і просодичної сторін мовлення, функцій мовлення в онтогенезі. Вплив ринопалії на стан писемного мовлення та інші сторони діяльності дитини. Ступені складності порушення. Динаміка мовленнєвого розвитку при ринопалії. Роль соціуму в розвитку ринопалії і проявів вторинних мовленнєвих і немовленнєвих порушень. Попередження виникнення вторинних розладів у дітей з вродженою піднебінною патологією. Профілактика рецидивів.

### **Тема. Організація лікувальних заходів при ринопаліях. Профілактика ринопалії.**

Сучасна тактика лікування дітей із ринопалією. Зміст комплексної допомоги дітям у доопераційний та післяопераційний період. Строки та значення хейлоринопластики, міопластики та ураностафілопластики. Важливість ортодонтичної допомоги дитині після операцій на піднебінні. Ефективність логопедичного навчання за наявності раннього хірургічного відновлення піднебіння. Принципи психологічної реабілітації дітей з вродженими незрощеннями верхньої губи та піднебіння. Прогноз при різних формах ринопалії. Профілактика ринопалії.

### **Тема. Обстеження осіб з вродженими незрощеннями губи і піднебіння.**

Зміст, методи і прийоми обстеження. Рання диференціальна

діагностика розмежування різних форм ринолалії, відмежування від інших мовленнєвих порушень мовлення. Роль і зміст фізіологічного, клінічного, психологічного, педагогічного обстеження дітей з ринолалією різних вікових категорій. Огляд індивідуальної мовленнєвої картки обстеження дитини з ринолалією.

**Тема. Комплексний медико-психолого-педагогічний підхід до подолання ринолалії.**

Принципи, мета, завдання, етапи, напрями, методи логопедичного впливу при ринолалії. Сучасні підходи, дискусійні питання, проблеми, прогнози роботи з особами з ринолалією. Методи і роль раннього хірургічного втручання в усуненні незрощень і запобіганні тяжких форм ринолалії. Сучасний клінічний підхід.

**Тема. Медико-педагогічна і логотерапевтична робота при відкритій ринолалії у доопераційний період.**

Мета, основні завдання, принципи, етапи, зміст і методи медико-педагогічної та логотерапевтичної роботи в доопераційному періоді. Зміст логопедичних занять

**Тема. Медико-педагогічна і логотерапевтична робота при відкритій ринолалії у післяопераційний період.**

Мета, основні завдання, принципи, етапи, зміст і методи медико-педагогічної та логотерапевтичної роботи в післяопераційний період. Взаємозалежність і взаємообумовленість до і післяопераційної логопедичної корекційної роботи. Поетапна методика корекції звуковимови і голосу

**Тема. Виховання правильного мовлення у дітей раннього віку з вродженими незрощеннями піднебіння.**

Ефективність логопедичного навчання за раннього хірургічного відновлення піднебіння. Основні принципи роботи з розвитку розуміння мовлення у дітей із вродженими незрощеннями піднебіння. Основні напрями мовленнєвої терапії з даною категорією дітей. Огляд сучасних корекційних методик.

**Тема. Корекційно-розвиткова робота при різних формах ринолалії.**

Етапи логотерапевтичної роботи з усунення різних форм ринолалії. Методи і прийоми формування і виховання слухової, дихальної, голосової і артикуляційної функцій у дітей із різними формами ринолалії. Особливості методів, прийомів і послідовності виховання звуковимови і просодичної сторони мовлення в залежності від анатомічного стану артикуляційного апарата. Система і розділи корекційного впливу. Диференціальні методи роботи у зв'язку з різними особливостями і ступенями тяжкості мовленнєвих і немовленнєвих симптомів у осіб з ринолалією. Структура логопедичних занять з усунення ринолалії. Дидактичний матеріал та інструментарій, необхідний для проведення занять.

Умови забезпечення високого рівня ефективності корекційної роботи в різних типах логопедичних закладів для дітей з ринолалією.

### **Критерії оцінювання**

Комплексний кваліфікаційний екзамен зі спеціальної педагогіки та логопедії спеціальності А 6 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія проводиться в усній формі за 30 білетами.

Здобувачі вищої освіти розкривають теоретичні питання та виконують практичне завдання. За кожну теоретичну відповідь здобувач вищої освіти максимально отримує по 25 балів, а за практичне завдання – 50.

Таким чином, рейтинг складається з таких балів: 25 балів (теоретичне питання з логопедії) + 25 балів (теоретичне питання зі спеціальної педагогіки) + 50 балів (практичне завдання) = 100 балів.

**Критерії, показники оцінювання рівня навчальних досягнень  
здобувачів вищої освіти та шкала нарахування рейтингових балів з  
теоретичних питань**

| <b>Школа<br/>рейтингових<br/>балів</b> | <b>25 балів</b>                                                                                                                                                | <b>15 бали</b>                                                                                                                                 | <b>4 бали</b>                                                                                                                                          |
|----------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Критерії<br/>оцінювання</b>         | <b>Показники оцінювання</b>                                                                                                                                    |                                                                                                                                                |                                                                                                                                                        |
| <b>Повнота</b>                         | - відповідь повна,<br>обґрунтована,<br>системна;<br>- досконале<br>володіння понятійним<br>апаратом                                                            | - відповідь<br>неповна, без<br>належного<br>обґрунтування;<br>- володіння<br>понятійним апаратом з<br>незначними<br>неточностями,<br>помилками | - відповідь<br>поверхова, названі<br>окремі положення,<br>невміння виділити<br>головне і другорядне;<br>- часткове<br>володіння понятійним<br>апаратом |
| <b>Логічність</b>                      | - відповідь<br>логічно структурована;<br>- тези<br>аргументовані, вагомі;<br>- зроблені повні<br>висновки                                                      | - відповідь з<br>частковим<br>порушенням<br>послідовності;<br>- аргументи<br>недостатньо<br>переконливі;<br>- висновки не<br>суттєві           | - відповідь<br>непослідовна;<br>- аргументи<br>поодинокі або<br>відсутні;<br>- висновки<br>відсутні                                                    |
| <b>Глибина</b>                         | - знання історії<br>питання та сучасних<br>досліджень;<br>- виявляє<br>здатність до<br>практичного аналізу та<br>узагальнення<br>педагогічних фактів і<br>явищ | - часткове<br>висвітлення історії та<br>сучасного стану<br>проблеми;<br>- виявляє<br>здатність до аналізу                                      | - поверхове<br>висвітлення з<br>називанням окремих<br>прізвищ дослідників                                                                              |
| <b>зв'язок з<br/>практикою</b>         | - спирається<br>на передовий                                                                                                                                   | - наводить<br>поодинокі приклади з<br>власної                                                                                                  | - пов'язує<br>відповідь з<br>практичним досвідом;                                                                                                      |

|                             |                                                                                                                                                                                 |                                                                                      |                                                            |
|-----------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|
|                             | педагогічний досвід та на власний практичний досвід;<br>- прогнозує тенденції розвитку педагогічних явищ, творчо моделює педагогічну ситуацію, спираючись на теоретичні позиції | практики;<br>- відчуває ускладнення у прогнозуванні та моделюванні педагогічних явищ | - моделює педагогічні ситуації за стандартними алгоритмами |
| <b>Інтегрованість знань</b> | - інтегрує знання з сумісних дисциплін;<br>- творчо інтерпретує данні інших наук                                                                                                | - недостатньо інтегрує знання                                                        | - інтеграція з суміжними дисциплінами відсутня             |

**Критерії, показники оцінювання рівня навчальних досягнень  
здобувачів вищої освіти під час виконання практичного завдання  
та нарахувань рейтингових балів**

| <b>Шкала<br/>рейтингови<br/>х балів</b>                        | <b>50 балів</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>25<br/>балів</b>                                                                                                                                                                                                                                                                      | <b>4 бали</b>                                                                                                                                                                                               |
|----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Критерії<br/>оцінювання</b>                                 | <b>Показники оцінювання</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                             |
| <b>планування</b>                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>- уміє спланувати завдання діяльності відповідно програмових вимог;</li> <li>- відтворює навчальні, розвивальні та виховні завдання;</li> <li>- реалізує завдання у змісті заняття до-цільно і повною мірою;</li> <li>- правильно структурує форму роботи, відповідно її типу і виду</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- завдання планує не зовсім точно;</li> <li>- зміст заняття відтворює обмежено;</li> <li>- встановлює недостатньо логічні зв'язки між частинами заняття;</li> <li>- структура не послідовна;</li> <li>- завдання реалізуються частково</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- планує не всі освітньо-виховні завдання;</li> <li>- обрана структура заняття не відповідає типу;</li> <li>- в структурі заняття відсутні окремі частини</li> </ul> |
| <b>доцільність і<br/>ефективність<br/>вибраних<br/>методів</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- обрані методи і прийоми найбільш ефективніші;</li> <li>- операційно правильно реалізовує методи, в тому числі, відповідно віку дітей та поставленим завданням;</li> <li>- володіє багатим спектром методів</li> </ul>                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- обрані методи і прийоми малоефективні;</li> <li>- недостатньо володіє технікою реалізації методу;</li> <li>- використовує достатній мінімум методів та прийомів;</li> <li>- окремими вміннями та навичками володіє невпевнено</li> </ul>        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- недоцільно використовує деякі методи;</li> <li>- окремі методи не вміє правильно застосовувати;</li> <li>- володіє обмеженим методичним арсеналом</li> </ul>       |
| <b>добір<br/>дидактичного</b>                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- відповідає змістовому</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>- частково недоцільно використаний матеріал;</li> </ul>                                                                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- недоцільне використання</li> </ul>                                                                                                                                 |
| <b>матеріалу</b>                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>- компоненту заняття або ін. формам;</li> <li>- узгоджується з психофізичними можливостями дітей</li> </ul>                                                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>- частково не відповідає віковим можливостям дітей</li> </ul>                                                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>- матеріалу;</li> <li>- недостатньо узгоджений із завданнями і змістом заняття</li> </ul>                                                                            |
| <b>творчий підхід</b>                                          | <b>10 балів</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>5 балів</b>                                                                                                                                                                                              |
|                                                                | - творчо підходить до розв'язання поставлених педагогічних задач                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                          | - традиційно підходить до розв'язання поставлених педагогічних задач                                                                                                                                        |

Оцінка «відмінно» виставляється здобувачу вищої освіти, який ґрунтовно і повно викладає вивчений матеріал; виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує власні думки, застосовує знання на практиці, показує вміння працювати з нормативною базою, наводить необхідні приклади; здатний здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки та узагальнення; викладає матеріал послідовно і правильно з позицій норм літературної мови.

Оцінка «добре» виставляється здобувачу вищої освіти, який дає відповідь, що задовольняє вимоги, які висуваються до оцінки «відмінно», проте припускається помилок та поодиноких недоліків у послідовності викладу матеріалу і мовленнєвому оформленні.

Оцінка «задовільно» виставляється здобувачу вищої освіти, який виявляє знання і розуміння основних положень теми; викладає матеріал не в повній мірі й припускається помилок у формулюванні визначень; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати власні думки і виявляє утруднення щодо добору прикладів; викладає матеріал непослідовно і припускається помилок у мовленнєвому оформленні.

Оцінка «незадовільно» виставляється здобувачу вищої освіти, який виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу з відповідної дисципліни, у формулюванні понять припускається суттєвих помилок, непослідовно і невпевнено викладає матеріал. Оцінка «незадовільно» виставляється і тоді, коли виявлено повне нерозуміння матеріалу.

### Шкала оцінювання: національна та ECTS

| Сума балів за всі види навчальної діяльності | Оцінка ECTS | Оцінка за національною шкалою                              |                                                             |
|----------------------------------------------|-------------|------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
|                                              |             | для екзамену, курсового проекту (роботи), практики         | для заліку                                                  |
| 90 – 100                                     | A           | відмінно                                                   | Зараховано                                                  |
| 80 – 89                                      | B           | добре                                                      |                                                             |
| 70 – 79                                      | C           |                                                            |                                                             |
| 60 – 69                                      | D           | задовільно                                                 |                                                             |
| 50 – 59                                      | E           |                                                            |                                                             |
| 26 – 49                                      | FX          | незадовільно з можливістю повторного складання             | не зараховано з можливістю повторного складання             |
| 0-25                                         | F           | незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни | не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни |



